

מה קורה במגנן של משרד המשלתי, כאשר שר הצעירי מפא"י משתלט עליו

ככל אנשי גיורא

עה הציונית בגרמניה. כיום הפך המודרך, והוא נגרר אחרי יוספטל בכל הריביות והפילוגים הפנימיים של מפא"י. הוא אף הספיק להעמיד דור שני לאותה סיעה. בנו, מיכאל, משמש מרכז הדור הצעיר במפא"י, תחת הנהגתו העליונה של משה דיין.

***

האיש מבארשבע

מה שגיורא לזמן עשה לרדי ולפונדק, עשה ברוך חקלאי לבתשבע אריי. לפני מינויו נערך מיכרו פנימי בין עובדי המשרד. אולם עוד לפני שנועץ מי המועמדים, ידעו במסדרונות משרד העבור דה כי ברוך חקלאי הוא האיש שיוכה ב"משרה, בה עונ המשיכה בתשבע אריאן להתחיק.

מיהו ברוך חקלאי? עד למינויו החדש היה מנהל בפועל של סניף משרד העבור דה בבארשבע. הוא עסק רק בהכשרה מקצועית ובפיקוח על ביצוע מדיניות אגף התעסוקה. שתי פעולות חשובות של משרד העבודה, שבוצעו בהיקף גדול בנגב, הוצאו במפורש מסמכותו: עבודות ציבוריות ובניית שיכונים.

מעלתו הגדולה היתה השתייכותו לצעירי מפא"י. על כן, על אף חוסר נסיונו, נמצא מתאים לתפקיד סגן המנהל במשרדו של גיורא יוספטל. בתשבע אריאן הושארה ב"חדרה ועם תוארה. חקלאי קיבל חדר מ"שלו, עם דרגה מקבילה לזו של בתשבע ועל דלתו ניתלה שלט של עוד סגן-מנהל כללי.

לא כל סמכויותיה של בתשבע והעבור ליורשה. לוטן הרחיב את שאיפת הריכוז שלו, בלע את התפקידים המינהליים וה"מישקים של בתשבע. בידי הסגן החדש הושארו רק ענייני הפרסונאל של המשרד.

***

מעמדו של קיסר

רשר החדש הביא עמו עוד שני "צעירי ימים". ישראל שפירא ששימש קודם כ"מזכירו האישי במרכז המפלגה, כאשר יוספטל עוד היה מזכיר מפא"י. במשך חוד"שים הסתובב שפירא ללא תפקיד, ואף מבלי שיהיה משוכן בתקן מוגדר. הפקידים הוותיקים חיכו בקוצר-רוח לראות על חשבון מי ייבנה המזכיר הצעיר.

לבסוף הוחדר לאגף השיכון. תפקידו ה"רשמי: ממונה על היסול מעונות העוני — תפקיד שאיש לא מילא אותו מקודם, מאחר שכל אגף השיכון הוקם למען חינוך מ"נות העוני במדינה. המינוי יכול היה רק לעורר גיחוך בין פקידו האגף, שידעו ב"דיוק מה פירושו של גיוב זה, המעניק לנושאו — פרס לדרגה ממשלתית 4 — גם מכונת של פקיד נדרש.

ה"צעירי" השני הוא ישראל קיסר. זהו גבר בתחילת שנות השלושים שלו, שהצי טיין עד כה בנסיונו להציג את עצמו כה"יג העולה של העדה התימנית בתוך מפא"י. מכיוון שהפנהיג המוכר של עדה זו, בתוך מפא"י, הוא העסקן החתיק ח"כ יש"ר אל ישעיהו, החליט קיסר כי השיטה ה"יחידה להחלפתו היא בשביל המתמשך דרך צעירי המפלגה.

קעוב מרכז מפא"י היה קיסר נתון ל"פיקוחו הישיר של יוספטל. איתו גם עבד למשרד העבודה. איש לא ידע מה בדיוק תפקידו של קיסר, ולמה ייעזר איתו השר. הוא היה נכנס בחופשיות לחדרו של יוספטל, והשר אף היה מתיעץ איתו בעניינים שונים ומטיל עליו לשמש כדוברו. וזאת, בשעה שדוברו החתיק של המשרד, זלמן חן, המשיך לשאת בתואר. כיום רוקן תפ"קידו של חן המנוסה, כמעט לחלוטין, מ"תוכנו החשוב.

עם התקרב הבחירות לכנסת החמישית, כאשר לא היה השר בטוח שימשיך גם להבא לכהן כשר העבודה, דאג בחיפזון לשבץ את חסידיו בתקן קבוע של שלוחות משרדו. וכך הפך ישראל קיסר ליועץ ראשי לענייני תעסוקה בשירות התעסוקה —

מתאים יותר לעבוד עימו. הוא רצה להכ"ניס לתפקידים אלה אנשים המקורבים אליו אישית.

קיים אמנם נוהג, כי שר הוכנס חדש, מביא עמו כמה מנאמניו ומשבצם בנקודות מפתח. בדרך כלל, עושים זאת לאחר שמש"רד עובר מראשותו של שר של מפלגה אחת, לשר של מפלגה אחרת. אולם מאז סיום כהונתה של הממשלה הזמנית, ב"1949, כאשר משרד זה היה בידי מרכזי בנטוב המפ"מי, נמצא משרד העבודה רצופות בידי מפא"י. גולדה מאיר ומרכזי נמיר קדמו ליוספטל, שקיבל את המשרד אחרי הבח"רות האחרונות ב"1959, והם כבר קבעו את ציונה המפלגתי של הפקידות הבכירה במקום.

אנשי-המפתח, שעברו בירושה ליוספטל, היו כולם אנשי מפא"י חתיקים. על כן, אפשר היה להניח כי השר החדש — שעד אז כיהן כמזכיר המפלגה — ידע לשמור על אנשי מפלגתו במקומם, כפי שעשה נמיר לפניו. אלא שגיורא יוספטל אינו סתם חבר מפא"י, הוא שייך לקבוצה מסויימת בתוך המפלגה — קבוצת הצעירים של דיין-פרסאל-מוגי. הוא לא רצה להשאיר את נקודות-המפתח של משרדו בידי אנשים שאינם שייכים לקבוצה זו, ואינם נמנים על נאמניו האישיים. לגבי דידו, מפא"יינג שאינו מאנשיו — טרף באותה מידה כמו איש חרות. אולם, כאשר הכניס את אנשי שלומו, לא פטר או העביר איש במק"ו

התמנתה גולדה מאיר ב"1949 לשרת העבור דה, העבירה למשרדה את רדי, כמישנה ל"מנהל הכללי. כמנהל המשרד שימש אז יצחק עילם, המכהן עתה כמנהל מיפעל כור. רדי היה אחראי למספר שטחי עבודה של המשרד, כגון הכשרה מקצועית — שטח שבמדינת קליטה הוא בעל ערך ראשוני, המקנה ומתחה את הרמה המקצועית של כוח-העבודה בארץ. הוא גם היה אחראי לכל הבעיות הקשורות בתעסוקת נוער ו"הכשרתו המקצועית. כאשר מספר 2 בסולם ההנהלה, היה גם ממונה על בתשבע אריאן, סגן המנהל לענייני מינהל, וגם לפעולותיו של דובר המשרד, זלמן חן.

כל זה היה עד לפני כשנתיים, ואז, לפתע, רוקן תפקידו של רדי מכל תוכן מעשי. תחילה הושאל למגבית היהודית בארגוני"נה. עם שובו ארצה, לפני מספר חודשים, מצא את עצמו מחזיק בתואר ובדרגה ה"קודמים, אך ללא כל תפקיד מעשי. הוא מקבל משכורת מלאה — ולמעשה אינו עושה דבר.

במקום רדי מונה, בעת שליחתו באר"גנינה, אלוף-משנה יצחק פונדק. פונדק, שהיה מפקד גדוד בגבעתי במלחמת תשי"ח, ולאחר מכן היה ממקימי חיל השריון של צה"ל, נכנס לתפקידו החדש במרץ רב. היה לו רצון כן לשכלל את שירותי ה"משרד. אך במהרה מצא את עצמו מחזיק רק בתואר ובדרגה — ללא תוכן. חודשים ריחף בחלל המשרד כנשמה אבודה, המח"י

במשרד העבודה בירושלים, יכול המבקר להתקל בשלושה שלטים קטנים, הקבועים על דלתות. שלט אחד אומר: בתשבע אריאן, סגן המנהל הכללי (אדמיניס"טריציה). שלט שני מכריז: ברוך חקלאי, סגן המנהל הכללי (אדמיניסטרציה). המבקר התמים יסיק מכך, שענייני האדמיניסטרציה של משרד העבודה הם כה מסועפים ומסוב"כים, שדרושים שני סגנים למנהל הכללי כדי לבצעם.

יכול, כמובן, להיות הסבר אחר: שאחד משני סגנים אלו מיותר. שהרי אפילו ב"משרד ראש הממשלה, אין שני סגנים ל"מטרה זו. וזאת גם אינה הרוגמה היחידה. צמד נוסף של שלטים מכריז: יצחק פונדק, מישנה למנהל הכללי; וחיים רדי, אף הוא מישנה למנהל הכללי. וזאת, כאשר נהוג כי ב"משרדים ממשלתיים עובד מישנה אחד למנהל אם בכלל.

מה עושים כל הפקידים הנכבדים האלה, בעלי דרגה 2 ממשלתית? על שלושה מהם אפשר לטעון בבטחון מוחלט: תוארם ומשכורתם אינם עומדים בשום יחס לתוכן עבודתם. במשרדים אחרים מוטלת עבודה מסוג זה על פקידים נמוכים, בדרגות 10'6.

***

מארכת בכירה

בתשבע אריאן היתה צריכה, על פי תוארה, לחלוש על כל העניינים

הם מרכזי נמיר (מרכז) וגיורא יוספטל (משמאל), תמונה זו, שצולמה בכנסת, מראה את שר העבודה הקודם, נמיר, והשר הנכחי, יוספטל, בשיחה עם לוי אשכול. נמיר הוחלף על ידי דרישתו של דויד בן-גוריון, שרצה למסור נקודת-כוח חשובה זו לידי שר הנמנה על קבוצת הצעירים של מפא"י, אותה סיפח ביגיי מסביבו במשך שנים.

שר יורשו

המינהליים והמשקיים של המשרד. זאת היא עבודה נכבדה ביותר, מאחר שהיא מקיפה כ"3000 עובדים ותקציב שנתי של למעלה מ"50 מיליון לירות. למעשה היא מסתפקת בעיסוק צנוע הרבה יותר: היא אחראית לטיפול במכתבים הספורים המגיעים ממשרד מבקר המדינה: והיא גם משמשת כמארכת של אורחים זרים המתארחים מטעם משרד העבודה. וזאת, אחרי תקופה של קרוב ל"שנה וחצי, בה לא עשתה אפילו דברים קטנים אלה.

מדוע? האם מפני שהגברת אריאן אינה מוכשרת למלא את התפקידים המסתברים מן התואר הרם שלה? בתשבע אריאן התקבלה במשרד העבור דה עם הקמת המדינה, כאחת מאנשי המנ"גנן שהועברו לשרות ממלכתי מן ה"סוכנות היהודית. היא נכנסה לתפקידים מינ"הליים, התקדמה בסולם הדרגות והידע, עד שנתמנתה סגן למנהל הכללי. בתפקיד זה ה"כיחה את עצמה ככוח עבודה ומינהל ממדרגה ראשונה.

***

הפיתרון: נסיעה דארגנטינה

יים רדי (ברמן) שימש פעם מישנה למנהל כללי של משרד החוץ. כאשר

מם. הוא פשוט העמיס רבבות לירות נוס"פות על תקציב המשרד.

***

המדרג המהורהר

המינוי החשוב ביותר שביצע השר היה מינויו של ד"ר גיורא לוטן, כמנהל כללי של המשרד. לוטן, דוקטור ל"סוציולוגיה, היה אחד ממקימי המוסד ל"ביטוח לאומי, ובתקופה מסויימת אף שי"מש כמנהל משרד הסעד, עקב ברוגנו קוא"ליציוני של הדתיים. הכשרתו המינהלית, לעומת זאת, אינה ברורה כלל וכלל. והלא תפקידו העיקרי של מנהל כללי הוא מינ"הלי וארגוני טהור.

מינויו של לוטן שלל, כצעד ראשון, את רוב תפקידיו המינהליים של אלי"ם פונדק. כי לוטן שאף לרכז את כל ניהול המשרד בידי, ולצורך זה לא הסס לטול תפקי"דים מידי הפקידות הבכירה, שעסקה בהם קודם לכן.

העובדה שגם סגנו, רדי, וגם המישנה לו, פונדק, נשארו מובטלים-למעשה היתה ה"הוכחה הראשונה לכושרו הארגוני של ה"מנהל החדש.

בצמרת המשרד מסבירים את מינויו של לוטן בכך, שהיה מרכזי של יוספטל בתנ"י

פש עוגן. אך התפקידים, שהיו שלו מטבע מ"שרתו, פרחו מתחת ידיו והועברו ל"מישהו אחר.

לפני כחודשיים הופעל גם לגביו הפתרון, שנראה כפיתרון מסורתי של משרד העבודה: הוא הושאל למגבית היהודית המאוחדת בארגוני"נה.

***

שר שר ואנשיו

שדושה פקידים אלה עולים ביחד, סכום של קרוב למאה אלף לירות לשנה במשכורות, דמי אש"ל, חתק ומכו"ניות צמודות והוצאות אחרות. נוסף לזאת, יש לכל אחד מהם לישיבה ומוכירה פרטית. שהרי אי-אפשר סתם להיכנס לחדרו של המישנה למנהל מבלי לעבור תחילה דרך חדרה של מוכירתו, אפילו אם המישנה למנהל אינו עושה מאומה.

מי אחראי לביובו ולביוון? האחריות מוטלת כולה על שכמו של השר, גיורא יוספטל. הוא לא עשה זאת מתוך טיפשות, וגם לא בהיסח-הדעת. הוא העביר תפקידים מאיש למישנהו, רוקן מינ"רות ממשמעותן ושלח פקידים בכירים ל"צד השני של כדור הארץ, מתוך אמונה כי בזאת יצליח להרכיב צוות מינהלי שהיה